

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 151/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby, [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mgr. Martinom Vranovičom, Jarmočná 2264/3, Šaľa, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6 Tpo 63/2021-46 z 11. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených v čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“ alebo „sťažnostný súd“) č. k. 6 Tpo 63/2021-46 z 11. novembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť, prepustiť ho z väzby, priznať mu finančné zadost'učinenie i náhradu trov konania.

2. Uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Šali, odboru kriminálnej polície, z 29. augusta 2021 bolo pod ČVS: ORP-203/VYS-SA-2021 začaté trestné stíhanie a súčasne sťažovateľovi vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom v predmetnom uznesení. Sťažovateľ sa mal pod vplyvom alkoholických nápojov dopúšťať verbálneho a fyzického týrania poškodenej (manželky) od presne nezistenej doby, najskôr od septembra 2017 do 28. augusta 2021.

3. Upozornením z 23. septembra 2021 bolo sťažovateľovi oznámené, že skutok, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie, bude v ďalšom konaní právne kvalifikovaný podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) tohto zákona.

4. Uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 Tp 41/2021 z 31. augusta 2021 bol sťažovateľ vzatý do tzv. preventívnej väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Krajský súd sťažovateľov opravný prostriedok uznesením č. k. 3 Tpo 57/2021 z 9. septembra 2021 zamietol. Proti predmetnému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 609/2021-15 z 30. novembra 2021 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

5. Žiadosťou o prepustenie z väzby z 18. októbra 2021 sa sťažovateľ domáhal prepustenia z väzby. Alternatívne žiadal o jej nahradenie písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediáčného úradníka, prípadne i uloženie kontroly technickými prostriedkami a uloženie primeraných povinností a obmedzení.

6. Žiadosť o prepustenie z väzby okresný súd uznesením č. k. 27 Tp 31/2021-19 z 2. novembra 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zamietol, pričom väzbu sťažovateľa súčasne nenahradil miernejším opatrením. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú krajský súd napadnutým uznesením podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažnostné námietky koncentruje sťažovateľ do viacerých argumentačných okruhov. Porušenie svojich práv identifikuje prioritne v tom, že dôvod predstihovej väzby založili všeobecné súdy na druhu, charaktere, rozsahu a závažnosti trestnej činnosti (skutku), ktorá sa mu dáva za vinu. V tejto súvislosti sťažovateľ odkazuje na judikatúrne závery, ktoré ústavný súd produkoval v náleze č. k. III. ÚS 33/2021-80 z 13. mája 2021.

8. Väzba, do ktorej bol sťažovateľ vzatý, sa opiera len o abstraktnú konštatáciu, že pravidelne požíva alkoholické nápoje. Takto by bolo možné odôvodňovať preventívnu väzbu kohokoľvek, kto je požívateľom alkoholu.

9. Nadväzná sťažnostná argumentácia súvisí s vykonaným znaleckým dokazovaním. Sťažovateľ podotýka, že užívanie alkoholu nemá u neho negatívnu trestnoprávnu relevanciu, nie je závislý od požívania alkoholických nápojov a nebola mu nariadená ani súvisiaca liečba.

10. Podľa sťažovateľa postupne slabnú dôvody, pre ktoré je väzobne stíhaný. Sudca pre prípravné konanie väzbu odôvodnil tým, že sťažovateľ dlhoročnou konzumáciou alkoholických nápojov stráca kontrolu nad svojím konaním a správaním, pričom existuje reálna obava, že v prípade ponechania na slobode sa bude dopúšťať obdobnej trestnej činnosti voči poškodenej s hrozbou spôsobenia i závažnejšieho následku. To sa však podľa sťažovateľovho názoru vykonaným znaleckým dokazovaním nepotvrdilo.

11. Naostatok sťažovateľ vzhlíada porušenie svojich práv v súvislosti s nenahradením väzby miernejším opatrením. Čo sa týka nahradenia väzby, všeobecné súdy sa podľa sťažovateľa obmedzili na všeobecné poukazy a riadne nevysvetlili, prečo nie je možné takýto inštitút aplikovať. Krajský súd v odôvodnení nemožnosti nahradenia väzby nereflektoval, že sťažovateľ nebol dosiaľ súdne trestaný. Takisto nebola zohľadnená sťažovateľova argumentácia, v ktorej podotkol, že v prípade prepustenia z väzby na slobodu bude bývať u svojej matky a nebude sa zdržiavať

pri poškodenej, že je zamestnaný ako vodič, čo podľa jeho názoru vylučuje konzumáciu alkoholických nápojov, a napokon ani fakt, že jeho maloleté deti neboli v minulosti zverené do starostlivosti poškodenej, ale sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť treba podľa ústavy odmietnuť pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

14. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov k prijatiu konkrétneho rozhodnutia viedli, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Rozhodnutia všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené skutkové a právne závery, respektíve zvolený procesný postup, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie konkrétneho základného práva alebo slobody (m. m. napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015, IV. ÚS 609/2021). Vo svetle takto načrtnutých ustálených rozhodovacích východísk pristúpil ústavný súd k prieskumu jednotlivých námietok, ktoré sťažovateľ prezentoval v rámci podanej ústavnej sťažnosti.

15. Prvá sťažnostná námietka sa dotýka dôvodu preventívnej väzby. Tú podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy upli len na druh, charakter, rozsah a závažnosť stíhanej trestnej činnosti. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 33/2021-80 z 13. mája 2021. V týchto intenciách však sťažovateľ opomína podstatný fakt, a to, že skutková podstata trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona nevyžaduje vplyv alkoholických nápojov ako nevyhnutnú podmienku pre vznik trestnej zodpovednosti za predmetný trestný čin. Trestný čin, z ktorého je sťažovateľ obvinený, požívanie alkoholu necharakterizuje,

preto odkaz väzobných súdov na okolnosti páchania trestnej činnosti nemožno hodnotiť optikou záverov, ktoré ústavný súd vyriekol v náleze č. k. III. ÚS 33/2021-80 z 13. mája 2021.

16. Ústavný súd nadväzne na uvedené sťažovateľovi pripomína, že mu v uznesení č. k. IV. ÚS 609/2021-15 z 30. novembra 2021 už vysvetlil, že právne závery rezultujúce z už avizovaného nálezu č. k. III. ÚS 33/2021-80 z 13. mája 2021 je nevyhnutné vnímať a následne interpretovať v kontexte veci, v ktorej bol predmetný nález vydaný. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti selektívnym spôsobom cituje jednotlivé časti odôvodnenia tohto nálezu, pričom nereflektuje na odlišnosti, ktoré je možné v komparácii s jeho väzobným stíhaním identifikovať. Bod 47 predmetného nálezu je potrebné chápať ako pokračovanie substantívnej myšlienky procesne stvárnenej v bode 46 toho istého nálezu, kde ústavný súd vyhodnotil ako ústavne neakceptovateľný taký interpretačný a aplikačný prístup, keď by „každý obvinený z určitých druhov trestných činov bol do väzby vzatý a z väzby ako fakultatívnej možnosti by sa stala väzba obligatórna“. Pokiaľ totiž ústavný súd v bode 47 tohto nálezu použil slovné spojenie „druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti“, mieril na druhové znaky vymedzení skutkových podstat jednotlivých trestných činov normatívne objektivizovaných v osobitnej časti Trestného zákona. Ak však individuálne stváranie predmetných znakov v skutkovej vete výroku uznesenia o vznesení obvinenia má za následok, že spôsob, akým mal byť vyšetrovaný skutok spáchaný, prípadne aj v spojení s ďalšími okolnosťami trestnej veci, signalizuje riziko opätovného páchania trestnej činnosti, ktoré zakladá väzobný dôvod v zmysle § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, potom nepochybne aj spôsob páchania trestnej činnosti, prípadne jeho rozsah, môžu tvoriť podstatnú súčasť skutkového základu pre záver o dôvodnosti preventívnej väzby. Takáto situácia v prípade sťažovateľa zjavne nastala. Inak povedané, v prípade sťažovateľa všeobecné súdnictvo splnenie materiálnych podmienok väzby jednoznačne konštatovalo, pričom svoje konštatovania podporilo konkrétnymi skutkovými okolnosťami a z nich plynúcimi právnymi závermi. Z uvedeného dôvodu nemohol ústavný súd prisvedčiť tejto sťažnostnej námietke.

17. Sťažovateľ ďalej v rámci podanej ústavnej sťažnosti uvádza, že jeho preventívna väzba sa opiera len o všeobecnú konštatáciu toho, že požíva alkoholické nápoje. Ani túto argumentáciu nemožno vyhodnotiť inak ako nedôvodnú. Z predložených listinných dôkazov je zjavné, že sťažovateľ požíva alkohol opakovane, v dôsledku čoho sa dopúšťal správania charakterizujúceho trestný čin, z ktorého je obvinený. Ústavný súd považuje za zrejmé, že nie u každej osoby, ktorá užíva alkoholické nápoje, ústia účinky požívania alkoholu do násilného správania takej intenzity, ktorá potenciálne a aj reálne môže naplniť znaky skutkovej podstaty určitého trestného činu.

18. Ani sťažovateľovo odvolávanie sa na závery znaleckých posudkov tak, ako vyplýva z ústavnej sťažnosti, nemôže v okolnostiach konkrétnej veci obstáť. Sťažovateľ interpretuje závery znaleckého dokazovania podľa názoru ústavného súdu nesprávne, jednostranne (selektívnym spôsobom), a teda vo svojej komplexnosti nekorektne.

19. Ústavný súd v prvom rade akcentuje, že všeobecné súdy rozhodujúce o väzbe nezaložili dôvod preventívnej väzby na závislosti sťažovateľa na alkohole. Neuniklo pozornosti ústavného súdu, že zo znaleckého dokazovania vyplýva, že sťažovateľ nie je závislý na konzumácii alkoholických nápojov. Zo znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] však vyslovene (*expressis verbis*) rezultuje, že násilné sklony sa u sťažovateľa prejavia práve potom, čo požije alkohol. Napokon možno na tomto mieste citovať relevantnú časť jedného zo záverov avizovaného znaleckého posudku:

„V čase skutku zrejme mohla u neho byť prítomná prostá alkoholová opitost' (aebrietas simplex), čo je dobrovoľne si navodený stav úzom alkoholu, žiaľ, aj s možnými negatívnymi (všeobecne známymi) konsekvenciami.“ S poukazom na túto argumentáciu teda ústavný súd nevyhovел ani tejto sťažnostnej námietke.

20. Záver znaleckého posudku [REDAKOVANÉ], podľa ktorého pobyt sťažovateľa na slobode nie je nebezpečný, je podľa názoru ústavného súdu potrebné vnímať v kontexte jeho formulácie ako súčasti odpovede na otázku položenú uznesením vyšetrovateľky, či je potrebné u sťažovateľa nariadiť ochranné psychiatrické liečenie, prípadne akou formou a akým spôsobom. Absencia nebezpečnosti sťažovateľovho pobytu na slobode sa tu chápe voči širšiemu okoliu sťažovateľa. Skutok, ktorý tvorí faktický základ obvinenia sťažovateľa, však zahŕňal útoky voči konkrétnej osobe (manželke). Preto záver sťažnostného súdu, podľa ktorého „obvinený sa mal voči poškodenej dopúšťať trestnej činnosti po dlhšiu dobu, keď navyše podľa znaleckého posudku je pravidelný abúzer alkoholu (bez ohľadu na konštatovanie, že jeho pobyt na slobode nie je nebezpečný)“, je ústavne plne udržateľný. To je dôvodom, prečo ústavný súd nevyhodnotil ani túto námietku ako dôvodnú.

21. Pokiaľ ide o predposledný formulovaný dôvod ústavnej sťažnosti, podľa ktorého sa plynutím času dôvody väzby sťažovateľa nezosilňujú, ale oslabujú, ústavný súd odkazuje na svoju permanentnú rozhodovaciu prax, ktorá vychádza z toho, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. napr. IV. ÚS 372/08, III. ÚS 808/2016, III. ÚS 227/2020, III. ÚS 341/2021, III. ÚS 489/2021), pretože tieto konania z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj druhostupňového), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (m. m. napr. III. ÚS 489/2021, IV. ÚS 350/09). Vzhľadom na uvedené argumentačné línie a obsahovú spätosť (spojitosť) napadnutého uznesenia s uznesením okresného súdu teda ústavný súd ďalej poukáže aj na časť odôvodnenia uznesenia okresného súdu.

22. Analyzovaný dôvod ústavnej sťažnosti sa podľa názoru ústavného súdu opätovne upína na selektívnu interpretáciu výsledkov znaleckého dokazovania sťažovateľom, čoho dôsledkom je jeho obsahová nesprávnosť. Všeobecné súdy svoje závery interpretovali odlišným spôsobom a ústavný súd je toho názoru, že ich hodnotenie tohto dôkazného prostriedku nie je svojvoľné či nelogické, a to ani na účel zdôvodnenia trvania preventívnej väzby. V tomto smere možno odkázať aj na závery okresného súdu, ktorý s poukazom na obstarané dôkazné prostriedky vyhodnocuje, že došlo k zosilneniu podozrenia voči sťažovateľovi, pričom dôvodnosť väzby je založená nielen na popise skutku v skutkovej vete obvinenia, ale aj na znaleckom posudku [REDAKOVANÉ], na postoji sťažovateľa k dodržiavaniu pravidiel, ako aj na absencii sebakritiky sťažovateľa. Na tieto dôvody potom odkázal aj sťažnostný súd v odôvodnení svojho uznesenia. Ústavný súd nevzhladol ústavnú neudržateľnosť týchto právnych názorov.

23. Posledný dôvod ústavnej sťažnosti sa týka nenahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na konkrétne dôvody (odôvodnenie) napadnutého uznesenia. Sťažnostný súd podotkol, že nahradením väzby písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka nemožno účinne eliminovať správanie sťažovateľa, ktorý pravidelne konzumuje alkoholické nápoje, pod ich vplyvom je agresívny, pričom

existuje podozrenie, že voči poškodenej (manželke) sa mal dopúšťať protiprávneho konania dlhodobo. Ústavný súd považuje v kontexte uvedeného za zjavné, že krajský súd pomeriaval individuálne okolnosti páchania skutku, kvôli ktorému bol sťažovateľ obvinený, s povahou písomného sľubu a dohľadu probačného a mediačného úradníka z hľadiska ich potenciálu účinne eliminovať riziko opakovania útokov sťažovateľa. Sťažnostný súd teda vzal do úvahy násilné správanie sťažovateľa po požití alkoholických nápojov, z čoho vyvodil záver, že písomný sľub sťažovateľa, ktorého obsahom bolo tvrdenie, že bude bývať u svojej matky, ani dohľad probačného a mediačného úradníka svojou povahou nepredstavujú dostatočnú garanciu neopakovania útokov. Takýto záver krajského súdu nemožno podľa právneho názoru ústavného súdu hodnotiť ako ústavne neudržateľný. Nebolo teda možné vyhovieť ani tejto sťažnostnej námietke.

24. Ústavný súd so zreteľom na uvedené pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k zisteniu, že niet signálov porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa uvedených v bode 1 odôvodnenia tohto uznesenia, z čoho rezultuje, že dôvodnosť ústavnej sťažnosti nie je potrebné preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie. Podanú ústavnú sťažnosť preto ústavný odmietol v jej celosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v tejto ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu